

کاربرد تئوری رفتار برنامه ریزی شده توسعه یافته به منظور تعیین عوامل موثر بر استعمال سیگار در

دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی قزوین: کاربرد آنالیز مسیری

آناهیتا نعمتی^۱، فاطمه ویسی همپا^۱، عیسی محمدی زیدی^{۲*}، هادی مرشدی^۲

۱- دانشجوی کارشناسی پیوسته بهداشت عمومی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی قزوین، قزوین.

۲- دکترای تخصصی آموزش بهداشت و ارتقای سلامت، استادیار مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی تعیین کننده سلامت (SDH)، دانشگاه علوم پزشکی قزوین، قزوین، ایران.

* نویسنده مسؤول: دکتر عیسی محمدی زیدی: قزوین، بلوار شهید باهنر، دانشگاه علوم پزشکی قزوین، مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی تعیین کننده سلامت. Tel: ۰۹۱۲۴۱۴۶۵۰۰؛ E-mail: emohammadi@gums.ac.ir

چکیده

مقدمه و هدف: افزایش شیوع استعمال دخانیات خصوصاً سیگار در جامعه ایرانی به همراه کاهش چشمگیر میانگین سنی شروع مصرف سیگار، پیشگیری از استعمال سیگار را در نوجوانان و جوانان به عنوان یکی از مهمترین اولویت های وزارت بهداشت مطرح ساخته است. در این راستا، شناسایی عوامل تاثیرگذار بر گرایش جوانان به سوی مصرف سیگار و فاکتورهای خطر فردی و رفتاری یک گام ضروری و اولیه و اساسی برای طراحی و اجرای هرگونه برنامه مداخله ای در سطح فردی، گروهی و اجتماعی محسوب می شود. هدف مطالعه حاضر تعیین عوامل تاثیرگذار بر استعمال سیگار در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی قزوین با استفاده از چهارچوب تئوری رفتار برنامه ریزی شده توسعه یافته بود.

روش کار: با استفاده از نمونه گیری تصادفی طبقه بندی شده و با در نظر گرفتن معیارهای ورود و خروج از مطالعه، ۱۰۶ نفر از دانشجویان از تمامی رشته های دانشگاه برای شرکت در مطالعه انتخاب شدند. داده ها با استفاده از سوالات دموگرافیکی، پرسشنامه استاندارد ۱۰ سوالی وابستگی به نیکوتین، مقیاس استاندارد ۲۴ سوالی مرتبط با سازه های تئوری رفتار برنامه ریزی شده اصلی، ۶ سوال هویت فردی و ۸ سوال ندامت اندازه گیری شد. نهایتاً داده ها با آزمون های کای اسکور، تی، آنالیز واریانس، ضریب همبستگی و آنالیز مسیری توسط لیزرل آنالیز شدند. **یافته ها:** میانگین سنی دانشجویان شرکت کننده در پژوهش $21/7 \pm 3/5$ سال بود. مهمترین عوامل پیش بینی کننده استعمال سیگار در دانشجویان عبارت بودند از: نگرش ($P < 0/05, \beta = 0/42$)، کنترل رفتاری درک شده ($P < 0/05, \beta = 0/35$)، هویت فردی ($P < 0/05, \beta = 0/26$) و هنجارهای انتزاعی ($P < 0/05, \beta = 0/20$). همچنین، بین وضعیت اقتصادی، شغل والدین، زندگی در خوابگاه، جنسیت، وضعیت تاهل، حضور فرد معتاد در خانواده یا فامیل نزدیک با گرایش به استعمال سیگار همبستگی معنی دار دیده شد ($P < 0/05$). سازه های تئوری مذکور توانستند ۳۷/۲ درصد واریانس رفتار استعمال سیگار توسط دانشجویان را پیش بینی کنند.

نتیجه گیری: با توجه به اهمیت نقش نگرش، کنترل رفتاری درک شده، هویت فردی و ندامت به عنوان متغیرهای تاثیرگذار بر مصرف سیگار در دانشجویان و الگو بودن دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی برای جامعه در حوزه رفتارهای سلامت، لازم است مداخلاتی با تمرکز بر سازه های مذکور در راستای پیشگیری و یا کاهش استعمال سیگار در دانشجویان طراحی شود.

واژگان کلیدی: سیگار، هویت فردی، نگرش، اعتیاد، جوانان، پیشگیری، تغییر رفتار.